

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»
(для студентів 1 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки
6.030504 – «Економіка підприємства»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (для студентів 1 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: С. І. Штефан. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 24 с.

Укладач: С. І. Штефан

Рецензент: канд. екон. наук І. А. Островський

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії протокол №8 від 06.03.12 р.

© С. І. Штефан, ХНАМГ 2012

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1 Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3 Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	7
1.4 Рекомендована основна навчальна література.....	7
1.5 Анотації програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	10
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	12
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	18
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента.....	21
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	22
2.6. Інформаційно-методичне забезпечення.....	23

ВСТУП

Актуальність вивчення даної дисципліни значно зростає в умовах розвитку ринкової економіки в Україні. Важливим є розуміння історії розвитку українських земель. Слідкуючи за зміною форм господарського розвитку в їхній історичній послідовності, історія економіки дає змогу побачити, як здійснюються перетворення одних господарських форм в інші, в якому напрямку відбуваються ці зміни, яким тенденціям і закономірностям вони підпорядковуються. Тільки знання багатого історичного досвіду, різноманітних теорій і концепцій економічної науки допоможе сучасним економістам раціонально використовувати економічні ресурси країни, із багатьох можливих напрямків соціально-економічного розвитку вибрати той, що в повній мірі реалізує національні інтереси і приведе до зростання рівня і якості життя українського народу. Важливим на цьому шляху є взаємодія історії економіки та економічної думки світу та України. Економічна думка зародилась у глибокій давнині і пройшла складний шлях від емпіричного розуміння економічних явищ до формування наукових теорій, оволодіння якими сприятиме формуванню економічної культури сучасних економістів.

«Історія економіки та економічної думки» є нормативною дисципліною при підготовці бакалаврів за напрямом: 6.030504 – «Економіка підприємства».

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

ГСВОУ ОКХ бакалавра напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво» Київ 2004 р.

ГСВО ОПП підготовки бакалавра галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво» 2010 р.

СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства» на 2011 – 2012 навчальний рік.

Програма ухвалена кафедрою економічної теорії (протокол №8 від 06.03.12р.) та Вченою радою факультету Економіки і підприємництва.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни (за ОПП)

1.1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

Мета: формування системи про історичний розвиток господарств та економічної думки країн Європейської цивілізації для розуміння генезу та закономірностей функціонування економічних систем.

Завдання: на методологічних засадах цивілізаційної парадигми розвитку суспільства сформувати сучасне економічне мислення та світогляд студентів, забезпечити засвоєння ними знань і методів історичного аналізу економічних процесів.

1.1.2. Предмет: розвиток господарств країн Європейської цивілізації та їх наукове відображення в економічній думці.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) політична економія; 2) макроекономіка; 3) мікроекономіка.	міжнародна економіка; регіональна економіка.

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Історія економіки та економічної думки (5,0 / 180)
(назва модулю) (кількість кредитів/годин)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу
(1,0 / 36)

(назва змістового модулю) (кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1.1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

1.2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.

1.3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. - V ст. н.е.).

ЗМ 2. Господарство та економічна думка епохи середньовіччя (1,0 / 36)

(назва змістового модулю) (кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

2.1. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.).

2.2. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).

ЗМ 3 *Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки* (1,0 / 36)

(назва змістового модулю) (кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

3.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).

3.2. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX - початок XX ст.).

3.3. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.).

ЗМ 4 *Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин* (1,0 / 36)

(назва змістового модулю) (кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

4.1. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).

4.2. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).

ЗМ 5. *Економічний розвиток України у XX столітті.* (1,0 / 36)

(назва змістового модулю) (кількість кредитів/годин)

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

5.1. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).

5.2. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.

5.3. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: Ураховувати основні економічні закони у процесі професійної діяльності	Виробнича	Аналітична
Алгоритмічний рівень: Формувати економічну політику розвитку України, з урахуванням еволюції світової економічної думки, розвитку господарств країн Європейської цивілізації визначити сучасні економічні проблеми.	Виробнича	Організаційна
Евристичний рівень: На основі аналізу соціально - економічного розвитку країн світу, концептуальних підходів до трактування економічних явищ та процесів у різних теоріях і вченнях, прогнозувати оптимальні шляхи вирішення проблем соціально-економічного розвитку країни на постіндустріальному етапі цивілізації.	Виробнича	Аналітична

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Агапова И. И. История экономических учений: Курс лекций. – М.: Юристъ.2001.
2. Гусейнов Р. М. История экономических учений. – М.: Инфра-М. 2000.
3. Історія економічних учень. В 2-частинах / В. Базілевич. – К.: Знання, 2005.
4. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія світу і України: Підручник. – К., 2006.
5. Юхименко П.І., Леоненко П. М. Історія економічних учень. – Х.:Знання-прес, 2002.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

Історія економіки та економічної думки

Мета вивчення: формування системи знань про основні етапи формування і напрями розвитку господарства та економічних учень, передумови та закономірності еволюції світової економічної науки, економічні концепції головних шкіл і напрямів економічної думки.

Предмет дисципліни: виникнення і розвиток економічних поглядів та ідей, що склались у систему.

Змістові модулі: історія розвитку господарства та економічної думки стародавнього світу, господарство та економічна думка епохи середньовіччя, розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки, господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин, економічний розвиток України у XX столітті.

History of economy and economic thought

Purpose of study: forming of the system of knowledges about the basic stages of forming and directions of development of economy and economic studies, pre-conditions and conformities to the law of evolution of world economic science, economic conceptions, main schools and directions of economic thought.

Article of discipline: origin and development of economic looks and ideas folded in the system.

Modules of maintenance: history of development of economy and economic thought of ancientworld, economy and economic thought epoches of dark ages, development of market economy and basic directions of economic thought, economy and economic thought, in the epoch of the managed markets relations, economic development of Ukraine in XX century.

История экономики и экономической мысли

Цель изучения: формирование системы знаний об основных этапах формирования и направлениях развития хозяйства и экономических учений, предпосылках и закономерностях эволюции мировой экономической науки,

экономических концепциях, главных школ и направлений экономической мысли.

Предмет дисциплины: возникновение и развитие экономических взглядов и идей, сложившихся в систему.

Модули содержания: история развития хозяйства и экономической мысли древнего мира, хозяйство и экономическая мысль эпохи средневековья, развитие рыночного хозяйства и основные направления экономической мысли, хозяйство и экономическая мысль в эпоху регулируемых рыночных отношений, экономическое развитие Украины в XX столетии.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

1. Розподіл обсягу навчальної роботи студента за напрямами та видами навчальної роботи (за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Напря́м (шифр, аббревіатура)	Всього, кредит / годин	Триместр(и)	Години										Екзамен (триместр)
			Заняття з викладачем						У тому числі				
			Аудиторні	У тому числі			Індивідуальна робота	Підсумковий контроль	Самостійна робота	Контр. роб.	КП/КР	РГР	
				Лекції	Практичні, семінари	Лабораторні							
6.030504 - ЕП	5,0/180	3	60	24	36	-	-	-	120	-	-	-	3

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання з дисципліни, найбільш складні питання винесено на розгляд під час лекцій та практичних занять. Детальний розгляд деяких питань винесено на самостійну роботу студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Історія економіки та економічної думки» студенти повинні ознайомитись з програмою дисципліни, її структурою, методами і формами навчання, видами контролю та оцінювання знань.

Тематичний план дисципліни «Історія економіки та економічної думки» складається з п'яти змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно і історично пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в формі лекційних і практичних занять, а також самостійної роботи студентів. Завданням самостійної роботи студентів є розгляд контрольних запитань, детальний розгляд деяких питань, ведення термінологічного словника, підготовка до тестування, огляд основної та

додаткової літератури, підготовка рефератів по найбільш актуальним питанням курсу.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Модуль 1. Історія економіки та економічної думки

ЗМ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу.

1. 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

Роль історико - економічного аналізу у формуванні економічної культури господарських кадрів. Концепція розвитку галузей господарства, соціально-економічних інститутів і категорій. Зв'язок історико-економічного пізнання з розвитком економічних знань в цілому. Актуальність вивчення історії господарства України у світовому контексті.

Періодизація економічної історії.

1. 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.

Характеристика господарського розвитку за первісної доби. Матеріальна культура первісного суспільства. Аналіз найважливіших рис первісної доби. Особливості східного рабства. Економічна думка стародавніх цивілізацій.

1. 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).

Господарство Стародавньої Греції. Рабовласництво в Греції, розвиток торгівлі, ремесла. Економічний розвиток і занепад Античного Риму. Характеристика 3-х етапів розвитку Римської держави. Структурні зміни в ремеслі, розвиток ярмаркової торгівлі. Розклад античної власності, втрата рабством свого виробничого значення, натуралізація і аграризація економіки. Загострення соціальних суперечностей. Господарство скіфів, грецьких і римських колоній Північного Причорномор'я. Теоретичне осмислення й

узагальнення економічних процесів мислителями Давньої Греції і Давнього Риму.

ЗМ 2. Господарство та економічна думка епохи Середньовіччя

2.1. Господарство та економічна думка суспільства Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.)

Загальна характеристика господарства Європи в V – XV ст. Темпи розвитку феодальних господарств. Шляхи формування, форми і типи власності феодальної системи господарства. Розвиток сільського господарства як панівної форми європейської економіки протягом V – XV ст. Агрокультура і сільськогосподарська техніка. Розвиток багатогалузевого господарства та територіальної спеціалізації. Урбанізація Західної Європи з XI ст., переростання міст на центри ремісничого виробництва і торгівлі. Визволення селян від особистої залежності, становлення сільських комун. Розвиток міжнародної, посередницької торгівлі, експортного ремесла. Основна організаційна форма ремесла – цехи. Розпад цехового ладу в XIV - XV ст. Зростання значення торгівлі, яка мала корпоративний характер. Торгові гільдії. Утворення загальнонаціональних ринків. Розвиток банківської системи. Виникнення кредиту.

Основні джерела і особливості розвитку економічної думки Середньовіччя.

2.2. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)

Основні аспекти розвитку господарства країн Західної Європи. Аналіз економічних причин і наслідків Великих географічних відкриттів. Розвиток мануфактурного виробництва. Зрушення в сфері обігу і розподілу. Переростання простого товарного виробництва в ринкове, розвиток міжнародного поділу праці, формування національних, європейських та світового ринків товарів і грошей. Зародження і розвиток індустріального суспільства у країнах Європи. Колонізація Північної Америки. Війна за

незалежність та утворення США. Особливості економічного розвитку країн Центральної, Південно-Східної та Східної Європи.

Становлення економічної теорії як самостійної науки. Сутність меркантилізму та його історичне значення.

ЗМ 3. Розвиток ринкового господарства й основні напрямки економічної думки

3. 1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.)

Визначення суті та характеристика основних етапів промислового перевороту. Характеристика промислового перевороту у провідних країнах світу. Особливості промислового розвитку. Створення національних фінансово-кредитних систем. Утвердження економічних відносин, характерних для ринкової економічної системи. Формування класичної школи політичної економії, характеристика основних економічних ідей У. Петті, П. Буагільбера, А. Сміта, Д. Рікардо. Особливості економічних поглядів фізіократів. Еволюція класичної політекономії, формування соціалістичних ідей.

3.2. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX - початок XX ст.)

Структурні зрушення в національних господарствах окремих країн. Характеристика процесу індустріалізації. Сутність НТР, розвиток нових галузей економіки. Перехід від аграрної до індустріальної цивілізації.

Характеристика трьох типів промислово розвинених країн: американський – з відносно високим, німецький – з середніми, англійський – з найнижчими темпами розвитку промислового виробництва. Здійснення економічного розвитку країн переважно екстенсивним шляхом. Перехід від моно- до поліцентризму. Радикальні перетворення в аграрному секторі економіки світу. Розвиток фермерства. Особливості аграрного розвитку у Німеччині. Характеристика двох шляхів розвитку сільського господарства в США, Японії

та європейських країнах: революційним (з переходом на індустріальну основу) та еволюційним, або поступовим переростанням господарств з феодальних у фермерські. Утворення світового господарства як системи світогосподарських відносин, матеріальної основи індустріальної цивілізації. Матеріальною основою формування світового господарства є машинне виробництво, міжнародний поділ праці, завершення формування світового ринку.

Передумови виникнення та методологічні принципи маржиналізму й неокласичної теорії. Формування і розвиток історичної школи. Виникнення інституціоналізму і його розвиток на початку ХХ ст.

3.3. Особливості розвитку ринкового господарства й основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина ХІХ - початок ХХ ст.)

Передумови промислового перевороту в Україні. Розвиток української економіки у дореформений період. Розвиток транспорту. Криза феодально-кріпосницької системи. Прискорення процесу створення великої машинної індустрії. Виникнення нових галузей виробництва. Сільське господарство України в дореформений період. Сутність аграрної реформи 1848 року.

Сутність індустріалізації в Україні. Її фактори. Сутність селянської реформи 1861 року. Прогресивне значення реформи. Зародження і розвиток кооперативного руху. Ініціатор організації першого споживчого кооперативу – харківська громада. Виникнення і розвиток кредитних товариств. Розвиток кредитної і виробничої кооперації. Головні форми організації внутрішньої торгівлі в Україні у ХІХ ст. : ярмаркова, базарна та постійна стаціонарна торгівля. Характеристика змін у внутрішній торгівлі. Зростаюча роль товарних бірж. Розвиток зовнішньої торгівлі. Зростання торгівлі через чорноморсько-азовські порти. Сутність зовнішньої політики царського уряду. Митна політика. Розширення зовнішньоекономічних зв'язків західноукраїнських земель. Характеристика змін в фінансово-кредитній системі. Податкова та бюджетна політика. Впорядкування фінансово-грошової системи. Сутність грошової

реформи 1862р. Розвиток банків, інтенсивне зрощення банківського капіталу з промисловим.

Загальні умови і основні напрямки розвитку економічної думки в Україні наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.

ЗМ 4. Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин

4.1. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина ХХ ст.)

Подолання економічних наслідків першої світової війни. Роль Версальського договору 1919 р. у післявоєнному економічному розвитку країн світу. Характеристика ознак економічної кризи 1929 – 1933 років. Економічний розвиток країн у 30-х роках ХХ ст. «Новий курс» президента США Ф.Д. Рузвельта. Відбудова економіки провідних країн світу, їх складний і суперечливий шлях господарського розвитку в міжвоєнний період. Сутність мілітаристської економіки Німеччини. Розвиток сільського господарства провідних країн світу напередодні другої світової війни.

Історичні передумови виникнення і сутність кейнсіанства. Розвиток неокласичних теорій на початку ХХ ст.

4.2. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина ХХ ст.)

Економіка країн світу в роки другої світової війни. Економічні наслідки другої світової війни. Значення плану Маршалла для відбудови європейської економіки. Динаміка і структурні зміни господарського розвитку другої половини 40 – 90-х років ХХ століття. Діяльність урядів економічно розвинених країн, спрямована на всебічне забезпечення населення матеріальними і духовними цінностями. Господарське піднесення Японії та

ФРН. Зміни у співвідношенні позицій трьох підсистем за рівнем розвитку та загальним економічним потенціалом, особливості процесу індустріалізації в них. Значення індустріалізації сільського господарства. Основні напрями і форми розвитку міжнародних економічних відносин. Вивіз капіталу. Особливості розвитку міжнародної торгівлі. Характеристика фінансової і грошово-кредитної системи економічно розвинених країн світу. Утворення міжнародних економічних об'єднань. Роль і значення Європейського Союзу. Характеристика ідей монетаристів. Сутність теорій «економіки пропозиції» і «раціональних очікувань». Відродження інституціоналізму та його особливості. Аналіз основних концепцій неоінституціоналізму.

ЗМ 5. Економічний розвиток України в ХХ столітті

5.1. Світове господарство та основні напрями економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ - початок ХХІ ст.)

Характеристика якісно нового етапу економічного розвитку світового господарства в умовах науково-технічного прогресу. Особливість економічного розвитку країн, що розвиваються. Процес формування мінімального промислового комплексу, початок процесу індустріалізації в цих країнах. Становлення нових індустріальних країн у 50 – 60-ті роки ХХ ст. Характеристика основних рис та особливостей індустріалізації країн, що розвиваються. Посилення інтеграційних процесів в європейських країнах, розвиток і особливості сучасних міжнародних економічних відносин. Форми міжнародних економічних відносин. Умови виникнення і розвитку соціально-інституціонального напрямку в сучасній економічній науці.

5.2. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.

Стан економіки України в 1914 – 1921рр. Характеристика складного і суперечливого етапу економічної історії України, ознаменованого національно-

демократичною революцією 1917 – 1919 рр. Проведення аграрної реформи. Характеристика економіки «воєнного комунізму». Перехід до нової економічної політики, її суть та прогресивний характер. Проведення індустріалізації і колективізації в Україні. Аналіз їх позитивних й негативних наслідків в УРСР. Особливості економічного розвитку західноукраїнських земель в 20 – 30-х роках ХХ ст. Характеристика господарства України в роки Другої світової війни, та його відбудова в повоєнні роки. Перебудова та розвиток української промисловості. Важлива роль у цьому процесі належала машинобудуванню та металообробці, зміні географії промисловості. Розвиток сільського господарства. Сутність аграрної політики держави. Розвиток соціальної сфери. Промисловий розвиток на основі підвищення рівня технічної оснащеності. Перегляд економічної політики країни, курс на прискорений розвиток легкої промисловості. Криза старого управління й планування. Реформа 1957р., її наслідки. Перебудова управління сільським господарством у 1962р. Наслідки аграрної політики. Зміцнення командно-адміністративної системи управління. Проведення реформи 1966 – 1970 років, аналіз її слабких місць. Характеристика нового етапу перетворень у системі керівництва господарством розпочатого з 70-х років ХХ ст. Грошова реформа 1961 року. Внесення змін у податкову політику. Характеристика бюджетної політики. Перебудова (у 1987р.) банківської системи. Розвиток невиробничої сфери.

Втілення в реальність соціалістичної ідеї, розвиток марксистської політичної економії. Характеристика економічних поглядів, що формувалися на засадах основних економічних концепцій Заходу (маржиналізму, або неокласичного напрямку) та немарксистського підходу до реалізації соціалістичних ідей.

5.3. Формування засад ринкового господарства в Україні

(90-ті роки ХХ ст.)

Об'єктивна необхідність перебудови України на основі ринкових відносин. Вирішення питань власності. Приватизація державних заводів і фабрик.

Необхідність структурної перебудови господарства країни в умовах незалежності. Кризовий стан економіки. Особливості трансформаційного перехідного періоду. Реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства. Бюджетно-податкова політика, кредитна, грошова, аграрна. Актуальність вирішення соціальних проблем суспільства, підвищення життєвого рівня населення. Державна політика зайнятості. Необхідність економічного зростання. Сутність зовнішньоекономічної політики України. Участь країни у світовому господарстві. Розвиток сучасної української економічної думки.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та формами навчальної роботи студента

Таблиця 2.3.1. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	СРС	Інд. робота
Модуль 1. Історія економіки та економічної думки	5,0/180	24	36	120	-
<i>ЗМ 1.1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу</i>	1,0/36	2	6	28	
<i>ЗМ 1.2. Господарство та економічна думка епохи середньовіччя</i>	1,0/36	4	6	26	
<i>ЗМ 1.3. Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки</i>	1,0/36	6	8	22	
<i>ЗМ 1.4. Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин</i>	1,0/36	6	8	22	
<i>ЗМ 1.5. Економічний розвиток України у XX столітті</i>	1,0/36	6	8	22	

Таблиця 2.3. 2. Розподіл часу лекційного курсу

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.030504 ЕП
<i>ЗМ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу</i>	2
1.1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	1
1.2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.	-
1.3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. - V ст. н.е.).	1
<i>ЗМ 2. Господарство та економічна думка епохи середньовіччя</i>	4
2.1. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.).	2
2.2. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).	2
<i>ЗМ 3. Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки</i>	6
3.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).	2
3.2. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX - початок XX ст.).	2
3.3. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.).	2
<i>ЗМ 4 Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин</i>	6
4.1. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	2
4.2. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	4
<i>ЗМ 5. Економічний розвиток України у XX столітті.</i>	6
5.1. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	2
5.2 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.	2
5.3 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).	2
РАЗОМ	24

Таблиця 2.3.3. Розподіл часу практичних занять

Зміст	Кількість годин за напрямом (шифр, аббревіатура)
	6.030504 ЕП
ЗМ 1. <i>Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу</i>	6
1.1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	2
1.2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.	2
1.3 Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.).	2
ЗМ 2. <i>Господарство та економічна думка епохи середньовіччя</i>	6
2.1. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.).	2
2.2. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).	4
ЗМ 3. <i>Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки</i>	8
3.1. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII - перша половина XIX ст.).	3
3.2. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX - початок XXст.)	3
3.3. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX - початок XX ст.).	2
ЗМ 4 <i>Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин</i>	8
4.1. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).	4
4.2. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).	4
ЗМ 5. <i>Економічний розвиток України у XX столітті.</i>	8
5.1. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).	4
5.2 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.	2
5.3 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).	2
РАЗОМ	36

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
1	2	3
Модуль 1. Історія економіки та економічної думки		
ЗМ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу	28	
1.Огляд основної та додаткової літератури	7	Конспект
2.Самостійний розгляд теми «Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій»	7	Конспект
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	3	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка реферату	6	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	5	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 2 Господарство та економічна думка епохи середньовіччя	26	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	1	Текст словника
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка реферату	7	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 3. Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки	22	
1.Огляд основної та додаткової літератури	7	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	1	Текст словника
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка реферату	3	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	5	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 4 Господарство та економічна думка в епоху регульованих ринкових відносин	22	
1.Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2.Ведення термінологічного словника	1	Текст словника
3.Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
4.Підготовка реферату	5	Текст і презентація реферату
5.Підготовка до поточного тестування	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
ЗМ 5. Економічний розвиток України у ХХ ст.	22	

Продовження табл.

1	2	3
1. Огляд основної та додаткової літератури	7	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	1	Текст словника
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	5	Відповіді у зошиті для практичних занять
4. Підготовка реферату	3	Текст і презентація реферату
5. Підготовка до поточного тестування	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
Разом	120	

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
МОДУЛЬ 1. Історія економіки та економічної думки <i>Поточний контроль зі змістових модулів</i>	
ЗМ 1. Тестування	12
ЗМ 2. Тестування	12
ЗМ 3. Тестування	12
ЗМ 4. Тестування	12
ЗМ 5. Тестування	12
Екзамен (письмовий)	40
Усього за модулем 1	100

Шкала перерахунку оцінок результатів навчання в різних системах оцінювання.

% набраних балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою
більше 90 – 100 включно	Відмінно	A
більше 80 – 90 включно	Добре	B
більше 70 – 80 включно		C
більше 70 – 60 включно	Задовільно	D
більше 60 – 50 включно		E
більше 25 – 50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

* З можливістю повторного складання

** З обов'язковим повторним курсом

2.6. Інформаційно – методичне забезпечення

Бібліографічні описи, інтернет адреса	ЗМ, де застосовується
1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Агапова И. И. История экономических учений: Курс лекций.- М.: Юристъ, 2001	1-5
2. Проскуріна. Історія економіки та економічних учень КНЕУ, 2005.– 372 с.	1-5
3. Історія економічних учень. В 2-частинах /В. Базилевич.- К.: Знання, 2005	1-5
4. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія світу і України: Підручник. – К., 2006.	1-5
5. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економічних учень.- Х.:Знання-прес, 2002	1-5
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)	
1.Конституція (Основний Закон) України. – К., 2005. – 36 с.	1-5
2.Історія економічних учень./ Л.Я. Корнійчук.- К.: КНЕУ, 2002	1-5
3. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Економічна історія: Навч. посіб. - К.: Знання - прес, 2004. – 499 с	1-5
Лісовицький В.М. Історія економічних вчень.- К.: ЦНЛ, 2004	1-4
http://www.bank.gov.ua	1-5
14. http://www.kmu.gov.ua	1-5
http://www.kmu.gov.ua	1-5
http://www.me.gov.ua	1-5
http://www.minfint.gov.ua	1-5
http://www.ssmc.gov.ua	1-5
http://www.ukrstat.gov.ua	1-5
http://www.worldbank.org.ru	1-5
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Методичні рекомендації для організації самостійної роботи з дисципліни «Економічна історія» (для студентів 2 і 3 курсів спеціальностей 6.050100 «Облік і аудит», «Економіка підприємства»).Укл. С.І.Штефан – Харків: ХНАМГ, 2007 – 43 с.	1-5
2. Штефан С.І. Тексти лекцій з економічної історії (для студентів 2,3 курсів денної і заочної форм навчання спец.8.0501.06 «Облік і аудит», 8.0501.07»Економіка підприємства»).Харків: ХНАМГ, - 2004. – 110 с.	1-5
3 Стадник Г.В., Решетило В.П., Штефан С.І.Тексти лекцій з «Історії економіки та економічної думки» (для студентів напряму підготовки: 6.0300504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит»). Харків:ХНАМГ, 2009. – 200с.	1-5
4. Штефан С.І. Методичні вказівки до організації самостійної роботи, практичних занять та виконання контрольних робіт з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (для студентів 2 курсу денної і заочної форм навчання напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030509 «Облік і аудит»). Харків: ХНАМГ, 2009. - 91с.	1-5

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Історія економіки та економічної думки»

(для студентів 1 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки
6.030504 – «Економіка підприємства»)

Укладач: **ШТЕФАН** Світлана Іванівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 197 Р

Підп. до друку 5.04.2012 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,0

Зам. № 8103

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.